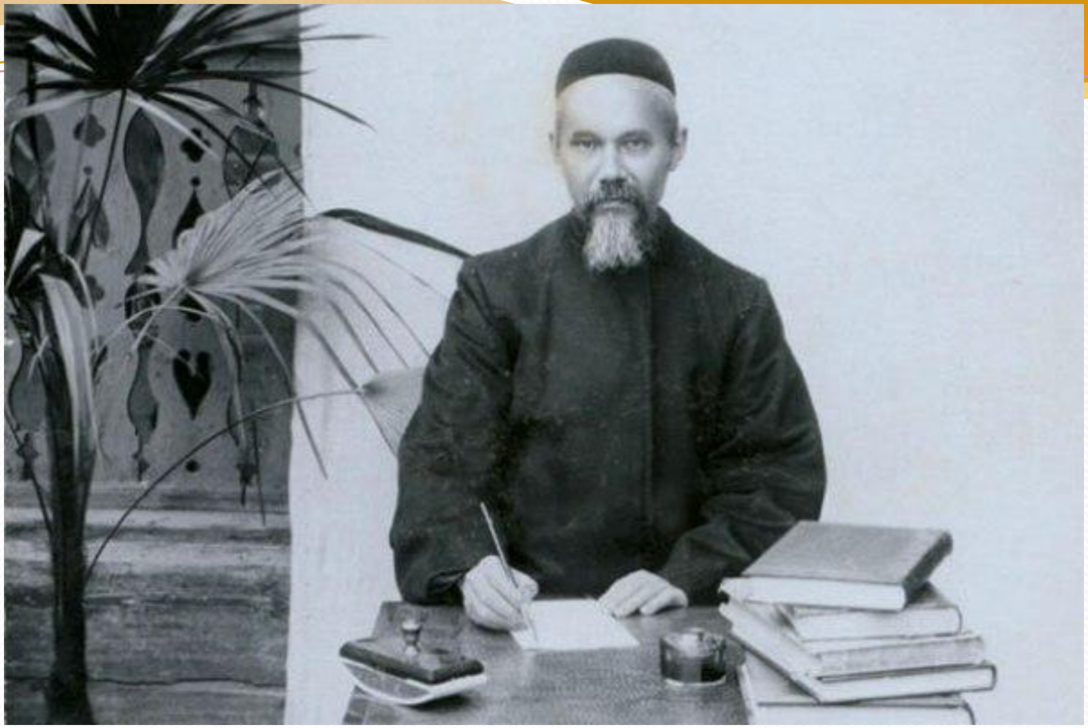

“Кеше булыр өчен гәүдә булу гына җитми, гыйлем булу да шарттыр. Гыйлем вә тәрбия орлыкларын хәзер ихлас вә мәхәббәт илә чәчсәгез, киләчәктә файдалы җимешләрен дә үзегез җыярсыз”.(Ризаэддин Фәхреддин)

. **ТЭЙК ОФ –ТАЧ ДАУН**

- Иясе дә, хәбәре дә булган җөмлә кушма җөмлә була.
- Ике яки берничә хәбәрлектән торган җөмлә кушма җөмлә була.
- Тезмә кушма җөмләдә гади җөмләләр үзара көттеру паузасы ярдәмендә теркәлә.
- Тезмә кушма җөмләдә бәйләүче чара булып санау интонациясе килә ала.
- Тезмә кушма җөмләдә гади җөмләләр арасына   сызык куела ала.
- Тезмә кушма җөмләдә бәйләүче чара булып ияртүче теркәгечләр катнаша.

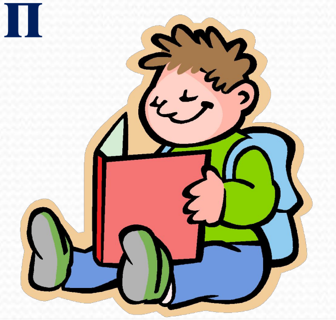

Яфраклар коелган, шуңа күрә агачлар моңсуланып калган.

Иярчен җөмләләр

Аналитик

Синтетитик

Иярчен җөмләләрнең мәгънә ягыннан төрләре

Иярчен җөмләләрнең мәгънә ягыннан төрләре

Иярчен хәл җөмләләр

- вакыт җөмлә
- урын җөмлә
- рәвеш җөмлә
- күләм җөмлә
- кире җөмлә
- шарт җөмлә
- максат җөмлә
- сәбәп җөмлә

Иярченле кушма җөмләдә бәйләү чаралары

Аналитик чаралар

- Мөнәсәбәтле сүзләр
- Ияртүче теркәгеч һәм теркәгеч сүзләр
- Көттерү интонациясе

Синтетик чаралар

- Кушымчалар
- Бәйлек һәм бәйлек сүзләр
- Янәшәлек

Сынамышлар.

- Көз озын килсә, яз соң килер.
- Имәндә чикләвек күп булса, кыш салкын килә.
- Суган кабыгы калын булса,   кыш салкын була.
- Әгәр беренче кар коры булса, җәй яхшы булыр, ашлык уңар.

Мәкальләр.

- Кем эшләми, шул ашамый.
- Кемнең эше бар, шуның ашы бар
- Кем үзен тыйнак тота, аны һәрчак хөрмәт итәләр.
- Ни чәчсәң, шуны урырсың.

Икенче ноябрь.

Сыйныф эше.

Иярченле кушма җөмләләрдә тыныш билгеләре.

Иярченле кушма җөмләләрдә тыныш билгеләре

Синтетик иярченле кушма җөмлә

1.(…-са), [ ].

2.(…-ү белән), [ ].

3.[…(…-ү белән)…].

4. [… (…не)…].

5. ( ) [ ].

Аналитик иярченле кушма җөмлә

1. [ ], (чөнки…).
2. 2. ( ), [шуңа күрә…].

3. [ ], (әйтерсең…).

4.(кайда…), [шунда…].

5. [… шул]: ( ).

6. [ ]: ( ).

Табигать	**тиңсез**	**хәзинә**
саклау	**чишмәләр**	**кадер**
юкка чыгу	**матурлык**	**кошлар**

“ТИК-ТЭК-ТОУ”

Бер якта – җөмләләр, икенче якта шул җөмләләрнең схемалары бирелгән. Дөрес җавапны табып язарга кирәк.

1. Мине сөйсәң, оныт туганыңны	(...-сәм да), [ ]
2. Егылсам да, антым хәтеремдә һәркайчан.	(...-са да), [ ]
3. Яратмаса, кыен түгел, төзәтү бу хатаны	(...-сәң), [ ]
4. Безне язмыш аерса да, дуслыкны, бәгърем, онытма.	(...-сак та...), [ ]
5. Кайтмасак та яныгызга, сез безнең йөрәкләрдә.	(...-са), [ ]

Җавап:

1- (...-сәң), [ ]

2- (...-сам да), [ ]

3- (...-са), [ ]

4- (...-са да), [ ]

5- (...-сак та...), [ ]

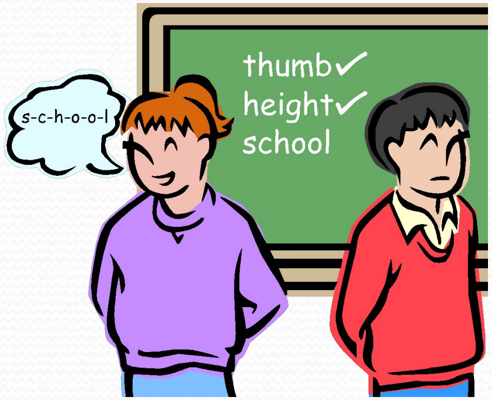

Күнегүләр:

Нокталар урынына тиешле җөмләне куеп, кушма җөмләләр төзегез.

Кем намус белән хезмәт итә, … .

Иң әһәмиятлесе: … .

Шунысы яхшы: … .

Аңлашыла ки, … .

Җөмләләр: *сезнең сәламәт булуыгыз; сез бу сорауга җавап бирә алмыйсыз; шул зур хөрмәткә ия була; безгә мәктәп бик якын.*

Өй эше:

“Табигать ул – үзебез!” дигән темага иярченле кушма җөмләләр төзеп, кечкенә күләмле инша язарга

Җөмлә төрләрен әйтегез.

- Кеше булыр өчен иң кирәкле шарт шул: гыйлемле, бәхетле, тәүфыйклы булу.
- Аңлашыла: без Ризаэтдин Фәхретдин сүзләрен укыдык.
- Килер шундый көн: без татар халкының белемне кешеләрен тагында күбрәк белербез.

- Тикшерәбез:

1. Аналитик хәбәр җөмлә
2. Аналитик ия җөмлә
3. Аналитик аергыч җөмлә.